

แนวทางการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร¹

สายสุดา ปันตระกูล²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวนทั้งสิ้น 368 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแทนกองการศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศ และตัวแทนผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภูมิภาคละ 2 คน จาก 4 ภูมิภาคได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 24 คน เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย และนำข้อมูลเบื้องต้นของข้อเสนอแนะมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นข้อคำถามเพื่อประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ สภาพการรู้สารสนเทศ ความต้องการรู้สารสนเทศ สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุ 41-50 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มากกว่า 15 ปีขึ้นไป ในด้านสภาพการรับรู้สารสนเทศ พบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศ โดยดูข่าว/สารคดีทางทีวีที่บ้าน สืบค้นและใช้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตจากที่บ้าน/ที่ทำงาน และคุยเรื่องงานกับเพื่อนร่วมงาน มีวัตถุประสงค์ในการรับรู้สารสนเทศเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และเพื่อใช้พัฒนาอาชีพ รับรู้สารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์ด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล จากอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือและนิตยสาร/วารสาร รับรู้สารสนเทศประเภทบุคคล จากเพื่อนร่วมงาน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และครู/ครูใหญ่/ผู้อำนวยการโรงเรียน

¹ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา) ผู้ช่วยศาสตราจารย์หลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

²ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์) ผู้ช่วยศาสตราจารย์หลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

รู้สารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์จากรายงานหรือเอกสารของทางราชการ เอกสารเกี่ยวกับกฎหมาย และข้อบังคับต่างๆ ระเบียบปฏิบัติงาน ด้านระดับการรู้สารสนเทศ พบว่า มีระดับการรู้สารสนเทศด้านเด็กปฐมวัย ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และเพื่อติดตามข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัย ด้านความต้องการสารสนเทศ พบว่า ต้องการสารสนเทศด้านเด็กปฐมวัย ใช้เพื่อการบริหารและการจัดการ เช่น จัดทำงบประมาณ การวางแผน ด้านสภาพปัญหาและอุปสรรคพบว่า เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานมีไม่เพียงพอ ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการรู้สารสนเทศมีจำกัด

คำสำคัญ: การรู้สารสนเทศ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Information literacy level for development guidelines of child-care managers in early childhood centers of local government in Thailand

Boonyalak Tumnanchit¹

Saisuda Puntrakool²

Abstract

This research has been conducted by 2 mixed methods, aiming at developing the guidelines on information literacy level of the child-care-center managers of Thailand's Local Government. Based on the study design, the quantitative samples consisted of 368 child-care managers; and the qualitative samples for the investigation were collected from 4 regional areas; Northern, Central, North-eastern, and Southern totally 24 key respondents for qualitative investigation. The quantitative instrument was formulated in form of questionnaire concerning development guidelines on information literacy level of the child-care managers, and as such, being primary data subsequently suggested to formulating a suitable qualitative instrument, which were applied as the guidelines for in-depth interview. As for the quantitative analysis, the SPSS computer-based program was statistically engaged in percentage, means, and standard deviation.

The research findings were revealed as follows:

Referring to the acquisition of information literacy, information requirement, and problems and obstacles of the child-care managers' performance, most of the managers were female, aged 41-50, bachelor graduated, and have experienced in working at a certain early childhood center for over 15 years. To the acquisition of information literacy, mostly were found as in the perceptive behavior in current- news-and-features TV watching at home, surfing on the internet both at home and the office, have a work-related discussion with their colleagues to

¹M.Ed. (Educational Technology), Assistant Professor, Department of Library and Information science, Suan Dusit Rajabhat University.

²M.A. (Library and Information science), Assistant Professor, Department of Library and Information science, Suan Dusit Rajabhat University.

update their information, extensive study on particular issues as well as on career development, acquiring current news of the sub-district administrative organizations (Au-Bau-Tau) on the internet, via cell-phones, magazines and journals; sharing personnel information with their colleagues, Permanent Secretary of the sub-district administrative organization, teachers, school principals, and school directors; acquiring any government's published documents concerning legal issues, rules and regulations and procedures; and a variety of paper dissemination, such as brochures and leaflets. Regarding the information literacy level, the investigation reveals that most of the respondents have perceived in a variety of topics, such as early childhood development, education, religions, culture, and any other related news. As for information requirement, the study reveals that early childhood matters are top needed, mainly applied to their managerial skills, such as budgeting and planning. As for problems and obstacles, there have been lacked computers promptly available and IT skilled persons/experts.

Keywords: Information literacy, Local Government, Early Childhood Center

บทนำ

ความหลากหลายของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดความจำเป็นในการเข้าถึง การนำสารสนเทศไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญต่อการรู้สารสนเทศ ซึ่งเป็นการที่บุคคลได้รับการฝึกให้สามารถประยุกต์สารสนเทศมาใช้ต้องมีเทคนิคการใช้เครื่องมือในการเข้าถึง และสามารถสังเคราะห์สารสนเทศมาใช้ได้ตามความต้องการ (Shapiro & Hughes, 1996) ในอดีตคำว่า “Literacy” มีความหมายครอบคลุมเพียงการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น พอใช้ชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้ (ชุดิมา สัจจามันท์, 2550, น.27) แต่เนื่องจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของสารสนเทศซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ในสังคมอย่างกว้างขวาง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้สารสนเทศ การแสวงหาสารสนเทศ ซึ่งใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเป็นเครื่องมือ โดยผู้ใช้ต้องรู้เกี่ยวกับการประเมิน การเลือก และการสังเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มทักษะใหม่ในการแสวงหาและเข้าถึงสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ทำให้มนุษย์มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีวิจารณ์ญาณ และความสามารถในการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) รวมถึงการพัฒนาประเทศสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ (UNESCO, 2008, p. i)

ปัจจุบันประเทศต่างๆ ได้กำหนดให้ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเพื่อรู้สารสนเทศเป็นทักษะที่สำคัญใน 8 ทักษะสำหรับผู้รู้สารสนเทศ ซึ่งในประเทศอังกฤษ Society of College, National and University Libraries ได้กำหนดมาตรฐานเรียกว่า Seven Pillars of Information Literacy และประเทศสหรัฐอเมริกา โดยสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association - ALA) ได้จัดทำมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับผู้รู้สารสนเทศ ในปี ค.ศ.1998 และมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับการ ศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในปี ค.ศ. 2000 เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน (Bruce, 2002)

สำหรับประเทศไทยยังไม่มีมีการจัดทำมาตรฐานการรู้สารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา แต่ได้มีการกำหนดนโยบายในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดใน หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้รู้สารสนเทศทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้รู้สารสนเทศมีความสำคัญที่สุดและกระบวนการจัดการ ศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้รู้สารสนเทศสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุด แหล่งข้อมูล และแหล่งเรียนรู้อย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ และนอกจากนั้นแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ได้กำหนดในนโยบายการดำเนินการให้มีการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้รู้สารสนเทศเป็นสำคัญ ประเทศต้องพัฒนาบุคคลให้มีทักษะในกระบวนการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหา มีความใฝ่รู้ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง และเต็มศักยภาพ เพื่อสร้างสังคมภูมิปัญญาและความรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, น.15, 20)

ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการดำเนินงานของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ สิ่งที่สำคัญของการจัดการการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้สอดคล้องตามนโยบาย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็กตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ไม่ว่าจะ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเทศบาล

หรือเมืองพัทยาที่ดี ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุกๆ ด้านเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และได้มาตรฐาน (มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2552) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสม ซึ่งจะเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติ ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต่อไป โดยกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ เช่น คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ตลอดจนผู้ทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น ในปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีจำนวน 19,157 ศูนย์ มีเด็กที่เข้ารับการอบรมเลี้ยงดูและเตรียมความพร้อมจำนวน 900,000 คน มีผู้ดูแลเด็กเล็ก จำนวน 45,942 คน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2552)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้คณะผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความจำเป็นต่อการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทย ผลการวิจัยที่ได้จะสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย เพื่อปรับฐานความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมีความพร้อมในการจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตามนโยบายของประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพระดับการรู้สารสนเทศ และความต้องการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ตามระยะของการวิจัย 2 ระยะ ตามดังนี้

ระยะของการวิจัยที่ 1

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีจำนวน 19,157 ศูนย์ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2552)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้านเหมาะสมตามวัย ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จำนวนทั้งสิ้น 400 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) ซึ่งใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละภูมิภาคเป็นหน่วยในการแบ่งชั้น และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย สุ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) สภาพระดับการรู้สารสนเทศ ความต้องการรู้สารสนเทศ สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะ หากค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ .926

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมแบบสอบถามถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และดำเนินการส่งแบบสอบถามพร้อมจดหมายขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยแนบซองติดแสตมป์ไปด้วย เพื่อการส่งกลับทางไปรษณีย์ตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในกาวิจัย ผู้วิจัยคัดเลือกแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ได้ จำนวน 368 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์แบบสอบถามด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ระยะของการวิจัยที่ 2

1. การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1) ตัวแทนกองการศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ภูมิภาคละ 2 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศ ภูมิภาคละ 2 คน และ 3) ตัวแทนผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภูมิภาคละ 2 คน รวมเป็น 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวมทั้งสิ้น จำนวน 24 คน เพื่อสร้างข้อสรุปในแต่ละตัวแปรที่ศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยมีขอบเขตของคำถามเป็นการสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง พร้อมประเด็นในการอภิปราย เพื่อลงข้อสรุปตามวิธีเชิงคุณภาพ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนกองการศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศ และตัวแทนผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยไม่ได้กำหนดว่าจะต้องเก็บ

ข้อมูลจากใครก่อน เพื่อความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค และหาข้อเสนอแนะในประเด็นที่ศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการวิเคราะห์ สรุป รวบรวม เรียบเรียงจัด คำตอบต่างๆ ให้เป็นหมวดหมู่ แล้วนำเสนอเป็นความพรรณนา ลงข้อสรุปในแต่ละประเด็นตามที่ได้จากสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อกำหนดรายละเอียดในตามพรรณนะของกลุ่มตัวอย่าง และนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียงเชิงคุณภาพ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 368 คน ส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 340 คน คิดเป็นร้อยละ 92.39 มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 42.39 ส่วนใหญ่เป็น หัวหน้าศูนย์ จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 52.72 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 74.46 และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มากกว่า 15 ปีขึ้นไป จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 32.34

2. สภาพระดับการรู้สารสนเทศและความต้องการรู้สารสนเทศ สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

2.1 สภาพการรู้สารสนเทศ

พฤติกรรมกรรับรู้สารสนเทศเพื่อดูข่าว/สารคดีทางทีวีที่บ้าน จำนวน 336 คน คิดเป็นร้อยละ 91.30 รองลงมา คือ สืบค้นและใช้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตจากที่บ้าน/ที่ทำงาน จำนวน 325 คน คิดเป็นร้อยละ 88.32 และคุยเรื่องงานกับเพื่อนร่วมงาน จำนวน 321 คน คิดเป็นร้อยละ 87.23

วัตถุประสงค์ในการรับรู้สารสนเทศ เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ จำนวน 348 คน คิดเป็นร้อยละ 94.6 รองลงมา คือ เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม จำนวน 334 คน คิดเป็นร้อยละ 90.76 และเพื่อใช้พัฒนาอาชีพ จำนวน 331 คน คิดเป็นร้อยละ 89.95

สารสนเทศประเภทบุคคล จาก เพื่อนร่วมงาน จำนวน 329 คน คิดเป็นร้อยละ 89.40 รองลงมา คือ ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 72.83 และครู/ครูใหญ่/ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 58.42

แหล่งสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์จากหน่วยงาน ประเภทรายงานหรือเอกสารของทางราชการ จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 83.15 รองลงมา คือ เอกสารเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ระเบียบปฏิบัติงาน จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 71.74 และเอกสารเผยแพร่ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50

2.2 สภาพการรู้และความต้องการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ระดับปานกลาง 6 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ

Puntrakool

สารสนเทศด้านเด็กปฐมวัย รองลงมา คือ สารสนเทศด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม เพื่อติดตามข่าวสารข้อมูลที่น่าสนใจ และสารสนเทศด้านสาธารณสุขและอนามัย

ความต้องการใช้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความต้องการใช้สารสนเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ ระดับมาก 8 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ สารสนเทศด้านเด็กปฐมวัย รองลงมา คือ ใช้เพื่อการบริหารและการจัดการ เช่น จัดทำงบประมาณ การวางแผนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กและประกอบการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน

2.3 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรค อยู่ในระดับปานกลาง 11 ข้อ ระดับน้อย 6 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานมีไม่เพียงพอ รองลงมาคือ ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการรู้สารสนเทศมีจำกัด และจุดบริการในการเข้าถึงสารสนเทศมีไม่เพียงพอ

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่า ควรมีการจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอต่อความต้องการ รองลงมาคือ ควรมีการอบรมการเรียนรู้การใช้สารสนเทศกับผู้ดูแลเด็กในบางส่วนที่ใช้สารสนเทศในการสืบค้นหรือทำงานบางส่วน ควรมีการอบรมครูผู้ดูแลเด็กเล็กและผู้บริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ทุกคน เพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากร

4. แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

4.1 ด้านการรู้สารสนเทศ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการรู้สารสนเทศจากสื่อทุกประเภท และควรพัฒนาความรู้โดยศึกษาหาความรู้จากสื่อทุกประเภทและควรได้รับการอบรมบ่อยๆ รองลงมาคือ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศ รู้ว่าเมื่อใดมีความต้องการสารสนเทศ มีความสามารถในการแสวงหา เข้าถึง ประเมินค่า และใช้สารสนเทศนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และถูกกฎหมาย รวมถึงการพัฒนา การคิดวิเคราะห์

4.2 ด้านการพัฒนาในระดับการรู้สารสนเทศ การศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ ที่ทันสมัย จากสื่อต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการเรียนรู้ รองลงมา คือควรได้รับการพัฒนาทั้งรูปแบบทางการ และไม่ทางการ จากผู้เชี่ยวชาญ เช่น การฝึกอบรม การจัดทำเว็บไซต์ ให้ความรู้ การทำเอกสารเผยแพร่ เป็นต้น และผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการพัฒนาในระดับการรู้ให้เท่าทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์

4.3 อุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือไม่ค่อยมีความรู้ด้านเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ รองลงมา คือ ผู้บริหารยังไม่สามารถระบุความต้องการสารสนเทศของตนได้ หรืออาจยังไม่ทราบว่าสารสนเทศใดที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการศูนย์และปัญหาส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นเพราะผู้บริหารยุคเก่าที่ไม่เปิดโอกาสในการรับข้อมูลข่าวสารใหม่และเรียนรู้ สารสนเทศแทนเทคโนโลยีแบบเก่า ที่เป็นปัจจัยสำคัญ และเป็นอุปสรรค ความคิดดั้งเดิมที่ยังปลูกฝังวิธีการดำเนินชีวิตของผู้บริหารยุคเก่าที่ไม่พยายามปรับตามกระแส

โลกที่เปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็ว แต่ทั้งนี้ต้องไม่ลืมประยุกต์ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทยด้วย และผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย

อภิปรายผล

1. สภาพระดับการรู้สารสนเทศ พบว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีระดับการรู้สารสนเทศด้านพฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศเพื่อดูข่าว/สารคดีทางทีวีที่บ้าน สืบค้นและใช้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตจากที่บ้าน ที่ทำงาน และคุยเรื่องงานกับเพื่อนร่วมงาน เป็นแหล่งสารสนเทศที่ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตัดสินใจเลือกใช้สารสนเทศจากแหล่งที่ผู้ใช้คุ้นเคยสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลได้จากที่บ้านและที่ทำงาน ซึ่งสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (Association of College and Research Library, 2010) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมการรู้สารสนเทศไว้ว่า การรู้สารสนเทศนั้นเป็นรูปแบบพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากบริบทสิ่งแวดล้อมและสังคม บุคคลที่รู้สารสนเทศคือ บุคคลที่มีความสามารถในการกำหนดขอบเขตของสารสนเทศที่จำเป็นต้องใช้ได้ เข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ใช้วิจารณ์ญาณในการประเมินสารสนเทศ เชื่อมโยงสารสนเทศที่ได้กับความรู้ที่มีอยู่เดิม ใช้สารสนเทศบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และเพื่อใช้พัฒนาอาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชูติมา สัจจามันท์ (2544) ที่เห็นว่าสารสนเทศมีความจำเป็นสำหรับทุกคน ทุกสาขาวิชาชีพ เป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ทำให้รู้เท่าทันโลกกว้าง มีความสำคัญต่อการศึกษาและหลักการประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการศึกษา นั้น จากนโยบายปฏิรูปการศึกษาปี พ.ศ. 2542 จะเห็นถึงแนวคิดที่ส่งเสริมบทบาทและความสำคัญของการรู้สารสนเทศ และความจำเป็นที่จะต้องสร้างและส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้สารสนเทศ มีความสามารถในการใช้ภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ สามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตเป็นประตูออกไปสู่โลกกว้างเพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และรู้จักสังเคราะห์ข้อมูล ข่าวสารเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตของตน สังคมและประเทศชาติ มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งความรู้รอบตัว ทันโลก ทันเหตุการณ์ ทันเทคโนโลยี คิดวิเคราะห์แบบวิทยาศาสตร์ และคิดอย่างเป็นระบบ การรู้สารสนเทศจึงมีความจำเป็นต่อนโยบายที่มุ่งให้ทุกคนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเปลี่ยนจากการเน้นเนื้อหาเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ โดยอิงแหล่งวิทยากร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) มีการสภาพการรู้สารสนเทศประเภทบุคคล จาก เพื่อนร่วมงาน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และครู/ครูใหญ่/ผู้อำนวยการโรงเรียน ที่เป็นแหล่งสารสนเทศบุคคลใกล้ๆที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในปัจจุบันมีเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงมากมายในการทำงานผู้ปฏิบัติงานถูกคาดหวังให้พัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีในระดับสูงได้อย่างรวดเร็ว การรู้สารสนเทศจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาตนเองจากงานที่ทำ และเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงาน สามารถติดตามความเปลี่ยนแปลงในการทำงานของตนและของอาชีพได้ และส่งเสริมให้ตนเองมีทักษะในระดับที่สูงขึ้น ส่วนการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์จากหน่วยงาน พบว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ใช้สิ่งพิมพ์ประเภทรายงานหรือเอกสารของทางราชการ เอกสารเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ระเบียบปฏิบัติงาน และเอกสารเผยแพร่ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลัดดาวรรณ มือนันต์ (2546) ที่ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนสารสนเทศออนไลน์สำหรับช่วยการจัดการ

Puntrakool

เรียนการสอนของนักศึกษา โดยระบบแบ่งผู้ใช้ออกเป็น 4 กลุ่ม คือ นักศึกษา สามารถดูข้อมูลในเรื่องกฎระเบียบต่างๆ ที่ต้องปฏิบัติในขณะที่กำลังศึกษา สัมพันธ์กับผลการวิจัยของ Seaman (2001) ที่ศึกษาการรู้สารสนเทศของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแห่งรัฐ และสถาบันโพลีเทคนิคแห่งเวอร์จิเนีย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ถึงการรวบรวมและการใช้สารสนเทศของนักศึกษาในขณะที่เรียนอยู่ในวิทยาลัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษากับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีที่ 1 จำนวน 9 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปี ค.ศ. 2000 โดยยึดมาตรฐานการรู้สารสนเทศในระดับอุดมศึกษา ของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา เป็นแนวทางในการศึกษา

ความต้องการรู้สารสนเทศ พบว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความต้องการรู้สารสนเทศด้านเด็กปฐมวัย มากที่สุด รองลงมา คือ โดยใช้เพื่อการบริหารและการจัดการ เช่น จัดทำงบประมาณ การวางแผนการพัฒนาศูนย์เด็ก เล็กและประกอบการศึกษาตัดสินใจในการปฏิบัติงาน เพื่อติดตามข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัยและสารสนเทศด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปภาดา เจียววก (2547) ได้ ศึกษาการรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับ การรู้สารสนเทศและเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศ จำแนกตามเพศ ชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน ผลการวิจัย พบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสัมพันธ์กับ แนวคิดของ Eisenberg และ Johnson (2002) ที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะที่สำคัญในการรู้สารสนเทศ คือ ทักษะ การกำหนดความต้องการสารสนเทศ เป็นขั้นตอนสำคัญที่มักเป็นปัญหาหลักสำหรับผู้ที่ไม่เข้าใจในสิ่งที่ตนเองต้อง ทำโดยการกำหนดปัญหาและระบุสารสนเทศที่ต้องการ ดังนั้น จำเป็นจะต้องให้พิจารณาว่าต้องการจะทำอะไร ควร ทำออกมาในรูปแบบใด และข้อมูลใดที่จะนำมาใช้ เช่น รูปภาพ ข้อมูลทางสถิติความคิดเห็นรวมทั้งต้องรู้ว่าต้องการ ข้อมูลมากเพียงใดจึงจะเพียงพอต่อความต้องการ ทักษะการใช้กลยุทธ์ในการสืบค้นสารสนเทศเป็นขั้นระดมความคิด เกี่ยวกับแหล่งข้อมูลที่ไปไปได้ทั้งหมดและเลือกแหล่งข้อมูลที่ดีที่สุด เลือกสรรข้อมูลอย่างถูกต้อง เหมาะสม กับ สารสนเทศที่ ต้องการใช้มากที่สุด ทักษะการกำหนดแหล่งสารสนเทศและการเข้าถึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อการค้นคืนแหล่ง ข้อมูลที่ผู้ใช้เลือกไว้อาจได้ สามารถสืบค้นได้หลายวิธี เช่น สืบค้นจากหนังสือพิมพ์ วารสาร วิทยุทัศน์ อินเทอร์เน็ต ทักษะการใช้สารสนเทศ อย่างมีประสิทธิภาพเป็นการ พิจารณาสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศและกลั่นกรอง คัดเลือกสารสนเทศให้มีความสัมพันธ์กัน โดยนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการค้นคว้ามาอ่าน ฟัง ทบทวนทำความเข้าใจ และตัดสินใจว่าข้อมูลสารสนเทศใดมีความสำคัญที่จะนำมาใช้ประโยชน์ตามที่ต้องการได้ และการพิจารณาคัดเลือก ซึ่งบุคคลที่มีทักษะการรู้สารสนเทศ และระบุถึงความต้องการของตนเองได้คือ ผู้ที่มีการเตรียมตัวเพื่อการเรียนรู้ตลอด ชีวิต เนื่องจากเป็นบุคคลที่สามารถค้นหา สารสนเทศที่ต้องการอยู่เสมอเพื่อการทำงานหรือการตัดสินใจในสิ่งที่เกิดขึ้น ได้ด้วยตนเอง (สมาน ลอยฟ้า, 2545) ซึ่งผลการศึกษาของ เซวานด์ิส อัครกุล (2547) พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศทุกด้านที่สำรวจ ได้แก่ ด้านนโยบายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานด้านงบประมาณ สนับสนุน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาคน ตลอดจนด้านโครงการต่างๆ เช่น ฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ ผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าไม่มีเพียงพอหรือไม่ดีพอ ทั้งนี้โครงการสำคัญที่ผู้บริหารและคณาจารย์เห็นว่ามี ความจำเป็นและยังไม่มีนำมาใช้ในทางปฏิบัติอย่างเพียงพอ ได้แก่ การให้บริการฐานข้อมูลนิตินิตสำหรับอาจารย์ที่ ปรึกษา ฐานข้อมูลเอกสารการสอน ตำรา และหนังสือ ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สอน มี

สนับสนุนมีความเห็นตรงกันว่าอินเทอร์เน็ต เครื่องคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ ซอฟต์แวร์ระบบปฏิบัติการ Windows, MS-Office รวมถึงเครื่องใช้สำนักงานอัตโนมัติมีการให้บริการอย่างเพียงพอแล้ว

2. สภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่าผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีสภาพปัญหาและอุปสรรคในการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาเรื่องเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานมีไม่เพียงพอ รองลงมาคือผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการรู้สารสนเทศมีจำกัด และจุดบริการในการเข้าถึงสารสนเทศมีไม่เพียงพอ ซึ่งปัญหาทางด้านวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศไม่เพียงพอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เขาวนิตศ อัครกุล (2547) พบว่า ปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ปัญหาในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้งานใน คณะวิศวกรรมศาสตร์ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านอาคารสถานที่ และด้านงบประมาณ ผลการสำรวจพบว่า ผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมว่า ปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่เป็นปัญหามากที่สุดคือด้านงบประมาณ ซึ่งยังไม่เพียงพอและมีการจัดสรรที่ไม่ทั่วถึงในแต่ละหน่วยงาน ประกอบกับเทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาเร็วมากและมีราคาแพง ซึ่งสัมพันธ์กับข้อเสนอแนะในประเด็นปัญหาด้านคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ มีไม่เพียงพอกับความต้องการใช้งาน อาจเนื่องมาจากการขาดงบประมาณในการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนการจัดการใช้ การดูแลรักษาและขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อที่ทันสมัย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางในการที่จะแก้ไขปัญหาก็คือ จะต้องเพิ่มงบประมาณให้เพียงพอ ให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องจัดหางบประมาณในการสนับสนุน ส่วนปัญหาด้านบุคลากร บุคลากรส่วนใหญ่จะขาดความรู้ในการเข้าถึงสารสนเทศ และยังขาดประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากรส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการใช้นวัตกรรมแต่ยังขาดความต่อเนื่อง แนวทางในการแก้ไข คือ สร้างความตระหนักและความรับผิดชอบในส่วนที่ยังบกพร่องของบุคลากร ส่งเสริมให้เข้ารับการอบรมสัมมนา ส่งเสริมให้เกิดการศึกษาด้วยตนเอง เพื่อให้ความรู้และประสบการณ์ในการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่มากขึ้น

3. แนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

ด้านการรู้สารสนเทศ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการรู้สารสนเทศจากสื่อทุกประเภท และควรพัฒนาความรู้โดยพยายามศึกษาความรู้จากสื่อทุกประเภทและควรได้รับการอบรมบ่อยๆ รองลงมาคือ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศ รู้ว่าเมื่อใดมีความต้องการสารสนเทศ มีความสามารถในการแสวงหา เข้าถึง ประเมินค่า และใช้สารสนเทศนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และถูกกฎหมาย รวมถึงการพัฒนา การคิดวิเคราะห์ และผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรรู้ได้ว่าสารสนเทศที่จำเป็นต้องใช้ในฐานะผู้บริหาร ประกอบด้วยเรื่องใดบ้าง เช่น กฎระเบียบ มาตรฐาน ในการดำเนินงานศูนย์ Mike Eisenberg และ Bob Berkowitz นักการศึกษาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมการรู้สารสนเทศที่มีรูปธรรมชัดเจน คือ The Big 6 Skills Model ซึ่งพัฒนาขึ้น โดยได้นำไปใช้ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับอุดมศึกษา เป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย มีการนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน

Puntrakool

สำหรับในประเทศไทยงานวิจัยการพัฒนารูปแบบการรู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทย (อาชญญา รัตนอุบล และคณะ, 2550) ได้สังเคราะห์และพัฒนารูปแบบการรู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทยขึ้นโดยมีพื้นฐานจาก The Big 6 Skills Model ดังกล่าวข้างต้น มี 4 ขั้นตอนได้แก่ กำหนดภารกิจ คือ ต้องการรู้อะไร ปัญหาหรือข้อสงสัยคืออะไร ตรงจุดเข้าถึงแหล่ง คือ การหาคำตอบว่าอยู่ที่ไหน มีวิธีเข้าถึงและการใช้แหล่งความรู้ได้อย่างไร ประเมินสารสนเทศ คือ การคัดสรรสารสนเทศอย่างไรให้ตรงกับสิ่งที่ต้องการรู้ และนำเสนอ สื่อ บูรณาการวิธีการใช้งาน คือ มีวิธีการแบบใดที่จะการนำสิ่งที่ค้นพบมาสรุปผล นำเสนอและสื่อสารกับผู้อื่น รวมทั้งการประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหา โดยใช้อย่างมีจรรยาบรรณ และถูกกฎหมาย ซึ่ง เซวานนิต อัครกุล (2547) ได้เสนอแนวทางในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทำการสำรวจ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อินเทอร์เน็ต ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องใช้สำนักงานอัตโนมัติอื่นๆ ผลการสำรวจพบว่า ทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญและมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในหน่วยงาน ทั้งนี้ผู้บริหารและคณาจารย์มีความคิดเห็นตรงกันในแนวทาง 3 อันดับแรก ที่ควรให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต โดยในขั้นต่ำห้องเรียนคอมพิวเตอร์มีอุปกรณ์แสดงผลจากคอมพิวเตอร์ ได้แก่ LCD Projector และควรมีการปรับปรุงเครื่องใช้อินเทอร์เน็ตของคณะให้มีเสถียรภาพมากกว่าในปัจจุบัน สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าแนวทาง 3 อันดับแรก ซึ่งนอกจากคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ควรจะรวมถึงการจัดหาเครื่องใช้สำนักงานอัตโนมัติให้เพียงพอกับการใช้งานอีกด้วย

ด้านการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศ การศึกษาหาความรู้ใหม่ที่ทันสมัย จากสื่อต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่ง่ายมากต่อการเรียนรู้ รองลงมา คือควรได้รับการพัฒนาทั้งรูปแบบทางการ และไม่ทางการ จากผู้เชี่ยวชาญ เช่น การฝึกอบรม การจัดทำเว็บไซต์ ให้ความรู้ การทำเอกสารเผยแพร่ ฯลฯ และผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการพัฒนาในระดับการรู้ให้เท่าทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ให้สัมพันธ์กับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศึกษาแนวทางพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบว่าควรมีการอบรมการเรียนรู้การใช้สารสนเทศกับผู้ดูแลเด็กในบางส่วนที่ใช้สารสนเทศในการสืบค้นหรือทำงานบางส่วน มีการอบรมครูผู้ดูแลเด็กเล็กและผู้บริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศคอมพิวเตอร์ทุกคน เพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากร เพื่อแก้ไขในด้านอุปสรรคในการรู้สารสนเทศของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ ไม่ค่อยมีความรู้ด้านเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ รองลงมา คือ ผู้บริหารยังไม่สามารถระบุความต้องการสารสนเทศของตนได้ หรืออาจยังไม่ทราบว่าสารสนเทศใดที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และปัญหาส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นเพราะผู้บริหารยุคเก่าที่ไม่เปิดรับการเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศแทนเทคโนโลยีเก่า ที่เป็นปัจจัยสำคัญ และเป็นอุปสรรค มีความคิดดั้งเดิมที่ยังปลูกฝังวิธีการดำเนินชีวิตของผู้บริหารยุคเก่าที่ไม่พยายามปรับตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ทั้งนี้ต้องไม่ลืมประยุกต์ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมที่ดีงามของไทยด้วย และผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ผลการวิจัยของ อาชญญา รัตนอุบล และคณะ (2550) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทย พบว่ารูปแบบการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศ 4 ขั้นตอนคือ กำหนดภารกิจ ตรงจุดเข้าถึงแหล่ง ประเมินสารสนเทศ และบูรณาการวิธีการใช้งาน พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสุขและชอบการเรียนรู้สารสนเทศ

Puntrakool

โดยเฉพาะขั้นเข้าถึงแหล่งสารสนเทศเพราะได้มีโอกาสแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ได้ตามที่ตนต้องการ โดย
ว.วิจัยสมาคมห้องสมุดฯ

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 ก.ค.–ธ.ค. 2558

105

แนวทางการพัฒนาระดับการรู้สารสนเทศของผู้บริหาร
บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร และสายสุดา ปันตระกูล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้สารสนเทศ สภาพ ความต้องการและปัญหาของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลทั้ง
ภาครัฐบาลและเอกชนในเชิงปริมาณและคุณภาพ
2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้กับผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน ปี พ.ศ. 2556 สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนดุสิต

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2552). *สรุปจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 75 จังหวัด*. สืบค้นจาก
<http://www.thailocaladmin.go.th>.
- ชุติมา สัจจานันท์. (2550). การรู้สารสนเทศการสอนและการวิจัย. *วารสารห้องสมุด*, 51(2), 27-46.
- ชุติมา สัจจานันท์. (2544, กันยายน-ธันวาคม). การรู้สารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาคนไทยและ
สังคมไทย. *วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช*. 14, 50-60.
- เชาวนดิศ อัสวกุล. (2547). *การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของคณะวิศวกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. ปริญญาานิพนธ์วิศวกรรมมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปภาดา เจียววกก. (2547). *การรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปริญญาานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2552). สืบค้นจาก
<http://www.army2.mi.th>.
- ลัดดาวรรณ มือนันต์. (2546). *ระดับสารสนเทศออนไลน์สำหรับช่วยการจัดการเรียนของนักศึกษา*.
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สมาน ลอยฟ้า. (2545). การสอนการใช้ห้องสมุด: พัฒนาการและแนวโน้ม. *วารสารห้องสมุด*, 46(2), 20-29.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้รู้สารสนเทศสำคัญที่สุด*. (พิมพ์ครั้งที่ 4).
กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- อชาญญา รัตนอุบล และคณะ. (2550). *รายงานการวิจัยการพัฒนารูปแบบการรู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทย*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

Puntrakool

- Association of College and Research Library. (2010). *Information literacy competency standards for higher education*. from http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrt/standards/information_literacycometency.cfm.
- Bruce, C. (2002). *Information literacy as a catalyst for educational change: A background paper*. in Proceedings UNESCO Information Literacy Meeting of Experts paper, Prague, The Czech Republic.
- Eisenberg, M. & Johnson, D. (2002, September). Learning and teaching information technology computer skills in context. *ERIC Digest*, 1-4.
- Seaman, N.H. (2001). *Information literacy: a study of freshman students' perceptions, with recommendations*. Unpublished doctoral dissertation, Virginia Polytechnic Institute and State University, Blacksburg, Virginia.
- Shapiro, J. & Hughes, S. (1996). Informaiton literacy as a new liberal art: Enlightenment proposals for a new curriculum. *Educom Review*, 31(2). Retrieved from <http://www.educause.edu/pub/review/reviewarticles/31231.html>.
- UNESCO. (2008). *Towards information literacy indicator*. Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/001587/158723e.pdf>.